
Történet

96/001

WALKER, Thomas D.: The state of libraries in eighteenth-century Europe: Adalbert Blumenschein's „Beschreibung verschiedener Bibliotheken in Europa” = *Libr.Quart.* 65.vol. 1995. 3.no. 269-294.p. Bibliogr.

A könyvtárak helyzete a 18.századi Európában: A. Blumenschein korabeli, kéziratban maradt munkája

Könyvtártörténet -egyetemes; Minerva -nemzetközi

Adalbert Blumenschein (1720-1781), osztrák könyvtáros és pap, „Beschreibung verschiedener Bibliotheken in Europa” című munkájában közel 2500 18. századi európai könyvtárról írt ismertetést. A mű talán a legnagyobb szabású könyvtári felmérés, amelyet valaha is egyetlen ember végzett. A cikk röviden bemutatja Blumenschein munkáját, amelynek egyetlen kéziratát az osztrák nemzeti könyvtár őrzi, összehasonlítja azt a kor egyéb könyvtári munkáival, majd összefoglalja tartalmát, kitérve a leírások jellemzőire, a felvett könyvtárak helyére és típusaira, s az adatok forrásaira.

(Autoref.)

Lásd még 11-12, 47-48

96/002

BHATT, R.K. – BHATT, S.C.: Application of historical method of research in the study of library and information science: an overview = Ann.Libr. Sci.Doc. 41.vol. 1994. 4.no. 155-159.p. Bibliogr. 29 tétel.

A történeti módszer használata a könyvtár- és információtudományi kutatásban

Könyvtártudományi kutatás

A cikk a könyvtártörténet és a könyvtártudományi kutatás történeti módszerének szükségességét és fontosságát tárgyalja. Következtetésként megállapítja, hogy a történeti módszer alkalmazása rendkívül fontos, és sajnálatos, hogy a mai könyvtárügyi kutatás elhanyagolja a történeti vonatkozásokat. A történeti kutatás népszerűsítésének előmozdítása érdekében az lenne kívánatos, ha a kutató tudományos módszereket követne a kutatási folyamat során, beleértve egy hipotézis felállítását és vizsgálatát, valamint az eredményekből levont következtetések megfogalmazását. Ez nemcsak azt segítené elő, hogy ő maga megbízható eredményeket kapjon, hanem megnövelné a kutatási módszer tekintélyét is a könyvtártudományi kutatók körében.

(Autoref. alapján)

96/003

RUSSEL, Anne: Developing an effective questionnaire = Libr.Inf.Res.News. 19.vol. 1995. 63.no. 28-33.p. Bibliogr. 11 tétel.

Hogyan tervezzünk hatékony kérdőívet?

Felmérés; Hatékonyság; Könyvtártudományi kutatás

Nagy-Britanniában létezik egy oktatási forma az alacsony műveltségű felnőttek számára: az ABE (Adult Basic Education). Ezt a fajta oktatást speciális ABE központok nyújtják olyan felnőttek számára, akiknek írási-olvasási bizonytalansága, számtani ismereteinek elégtelensége komoly

problémákat jelent a mindennapi élet gyakorlati teendői során, pl. nem tudnak egy csekket kitölteni vagy egy bonyolultabb szöveget elolvasni és megérteni. Sok ABE központ alakított ki kapcsolatokat közkönyvtárakkal az ABE-tanulók információellátására, közös tanfolyamok szervezésére stb., ezért ezek a hallgatók potenciális könyvtárhasználóknak tekinthetők. A jelen cikkben ismertetett tanulmány az ABE-tanulók könyvtárhasználati szokásait kívánta felmérni, ezért olyan speciális kérdőív kifejlesztésére volt szükség, amelyik messzemenően figyelembe veszi a résztvevőknek az átlagosnál alacsonyabb szintű ismereteit.

A tanulmány nem a felmérés eredményeinek ismertetésére, hanem az előzetes kísérletek nyomán kialakult kérdőív jellemzőinek a bemutatására koncentrál. A következő szempontokkal foglalkozik:

Előzetes teszt. Ahhoz, hogy használható válaszokat kapjunk, megfelelő kérdéseket kell feltenni. Ezért nélkülözhetetlen, hogy előzetesen tanulmányozzuk a célcsoport jellemzőit.

Nyelvezet – a többértelműség elkerülése. A legfontosabb szabály, hogy a kérdés ugyanazt jelentse a kérdezettnek, mint a kutatónak. Az előzetes tájékozódás során meg kell ismerni a célcsoport által használt terminológiát. Kerülni kell a pontatlan válaszokat megengedő kérdéseket, pl. „Segítőkész-e a személyzet?” vagy az olyanokat, amelyekre „semmitmondó” válaszok is adhatók, pl. a „Mi ösztönözte Önt a könyvtár használatára?” kérdésre „semmi”-vel is lehet válaszolni.

Formatervezés, külalak. Fontos követelmények: nagyalakú (16 pontos) betűk, színekódos oldalak a témacsoportok megkülönböztetésére, kipontozott sorok a szöveges válaszokhoz, a verzál betűk lehetőség szerinti kerülése (a kutatások szerint a kisbetűk könnyebben olvashatók), kézzel és nem számítógéppel rajzolt keretek, következetes szimmetrikus elrendezés.

Kölcsönös előnyök. Módot kell találni arra, hogy a felmérésben való részvétel valamilyen előnyt jelentsen a megkérdezettek számára is. A kereskedelmi felmérések esetében ajándékokat, sorsoláson való részvételt szoktak kilátásba helyezni, de ezt a fajta jutalmazást a közszolgálati szervezetek nem alkalmazhatják. Az ABE-hallgatók esetében az ösztönzést az jelentette, hogy a kérdőív kitöltése gyakorlatot jelentett egy, a város által adományozott bizonyítvány elnyeréséhez.

A fenti alapelvek használatával elkészített kérdőívvel a kutatók 70%-os részvételi arányt tudtak elérni, ami igen jónak mondható. A felmérés eredményeként megállapították, hogy az ABE-hallgatók

- rendszeres közkönyvtár-látogatók;
- csak könyveket kölcsönöznek, semmilyen audiovizuális anyag nem érdekli őket;
- az elégtelen eligazító jelzések miatt komoly nehézségeik vannak a tájékozódásban.

(Novák István)

Tudománymetria, bibliometria

96/004

KORWITZ, Ulrich: Welchen „Rang” hat ein Wissenschaftler? = Nachr.Dok. 46.Jg. 1995. 5.no. 267-272.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Milyen „rangja” van egy tudósnek?

Bibliometria; Hivatkozás; Publikálás -tudományos kiadványoké

A kutatói tevékenység értékelését általában – és egyre nagyobb mértékben – az illető kutató publikációs tevékenysége alapján szokás elvégezni. Ebben a folyamatban a legfontosabb tényezőket a közlemények száma és a publikáló folyóiratok tekintélye jelenti. A hivatkozatelemzésre épülő értékelés azonban számos problémát vet fel – ezeket tekinti át a cikk.

(Autoref.)

96/005

MAHAPATRA, Gayatri: Highly cited authors, journals and books in Indian library and information science literature = Ann.Lib.Sci.Doc. 41.vol. 1994. 4.no. 127-134.p.

A legtöbb hivatkozással rendelkező szerzők, folyóiratok és könyvek az indiai könyvtár- és információtudományban

Bibliometria; Hivatkozás; Könyvtártudományi szakirodalom

Az indiai könyvtár- és információtudományi szakirodalom hivatkozatelemzése kimutatta, hogy a a cikkek tekintetében az első helyen az indiai szerzők és folyóiratok szerepelnek, míg a legtöbb hivatkozott könyv amerikai. A mag-folyóiratok, -könyvek és -szerzők összehasonlító elemzése azt mutatta, hogy a 10 százalékot képviselő legmagasabban hivatkozott szerző, folyóirat és könyv fele indiai eredetű. Az összes hivatkozott folyóiratnak csak 30 százaléka indiai. A magfolyóiratok között az indiai Annals of Library Science and Documentation megőrizte a vezető helyét. Következésképpen a cikk megállapítja, hogy Bradford mag-folyóirat görbéje jobban megfelel a fejlődő tudományoknak (pl. a könyvtár- és információtudományak), mint a folyóiratok szóródását kifejező matematikai képlete.

(Autoref.)

KÖNYVTÁR- ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Általános kérdések

96/006

SCHWAB, Uwe: Gesellschaftliche Auswirkungen des Information Highway = Nachr.Dok. 46.Jg. 1995. 5.no. 193-301.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven